

Maska i identitet

Patek, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:247949>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA VIZUALNE I MEDIJSKE UMJETNOSTI
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ
LIKOVNA KULTURA

IVA PATEK

MASKA I IDENTITET

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

red. prof. art. Božica Dea Matasić

Osijek, 2019

SADRŽAJ :

1. UVOD.....	1
2. OBILJEŽJA I ZNAČAJ MASKE KROZ POVIJEST.....	2
3. IDENTITET - OD ŠAMANIZMA DO GLOBALIZACIJE.....	3
4. MASKA U SUVREMENOJ UMJETNOSTI.....	10
5. MOTIVACIJA, TEHNIKA I MATERIJALI IZVEDBE.....	17
6. ZAKLJUČAK.....	18
7. LITERATURA.....	19
8. SAŽETAK.....	20
9. PRILOZI.....	21

1. UVOD

Masku kao tajanstveni višenamjenski predmet pronalazimo u različitim svjetskim kulturama i svim povijesnim razdobljima. Njena primarna funkcija najčešće je mjenjanje, ili skrivanje identiteta u najrazličitije svrhe. Od rekvizita šamanističkih rituala, preko anonimizacije opskurnih kolektivnih, ili individualnih zločina, zatim karnevalskih i ludičkih predmeta sve do kompleksih objekata požude – maska je ukorijenjena u ljudsko postojanje od samih početaka do danas.

Rad 'Maska i identitet' inspiriran je ritualnim plemenskim maskama s naglaskom na propitivanje odnosa pojedinca i okoline, kroz promjenu, ili skrivanje pojedinačnog identiteta od skupnog. Privukao me je izgled ritualnih i obrednih maski kao umjetničkih artefakata koji imaju i utilitarnu funkciju.

U potrazi za (re)definiranjem vlastitog identiteta, slobodom samoizražavanja i istraživanja kreativnih procesa u suvremenoj umjetnosti, arhetip maske poslužio mi je kao motiv i ishodište za promišljanje i praktičan rad.

Ključne riječi: maska, identitet, arhetip, ritual, tekstil

2. OBILJEŽJA I ZNAČAJ MASKE KROZ POVIJEST

Maska (njemački preko latinskog *mascus*, *masca* = duh) ili krinka, obrazina, krabulja je prekrivalo lica, glave ili cijeloga tijela; isprva u uporabi u lovačkom kultu drevnih društava (i kao kamuflaža); također kao zaštita pri kulturnom susretu s božanstvom (radi obreda obrezivanja ili plodnosti) i za prikazivanje božanstava. Kod brojnih neeuropskih društava s jednostavnom tehnologijom kao i u europskim narodnim običajima česte su u tzv. Muškim savezima („tajna društva“).¹

Maska kao lažno, ili drugo lice nastaje već kada kožu namažemo čađom, oprašimo brašnom, oslikamo, ili obojimo. U mnogim je stranim predkršćanskim jezicima bila sinonim za čarobnicu, sjenu, ili dušu umrloga. Masku kao medij i sakralni, ili utilitarni predmet nalazimo u svim kulturama i razdobljima. Koristila se kao dio šamanističkih rituala za zazivanje duhova prirode, životinja i povezivanja sa njihovim duhovnim aspektima. Maske su često nošene u religioznim ritualima kako bi prikazale duhove predaka te različita mitološka bića. Odras su neprestane čovjekove unutrašnje potrebe: sakriti se iza obličja nekoga drugoga, postati netko drugi, nadići vlastite okvire i identitet. Maska je također i likovni uradak kojim se izražava kultura pojedinih zajednica i naroda. Izrađivači maski često su uživali veliki ugled u svojoj zajednici, a izrada maski bio je zanat koji se prenosio generacijama. Svoju pravu funkciju i vrijednost dobiva onog trenutka kad je čovjek upotrebljava - kad je pokrene odnosno 'oživi' svojom energijom. Maske su u prošlosti rađene od najrazličitijih prirodnih materijala: životinjskih koža i kostiju, raznih biljaka, blata, smole, drveta, tkanine i drugih dostupnih materijala. Za detalje tih plemenskih tradicijskih predmeta često su se koristili zubi, kosa, rogovi, perje, školjke, ljuske jajeta i slično. Danas se za izradu maski upotrebljavaju najrazličitiji materijali - od tradicijskih; npr. kože i celuloze – do suvremenih; plastike, gume, voska, spužve, tekstila, poliuretana i dr.

Na mene su najjači dojam ostavile tradicionalne plemenske afričke maske koje su najčešće oblikovane poput stiliziranog ljudskog lica, ili životinjskih glava, njuški, kljunova i slično. One su izrazito ekspresivne u svrhu naglašavanja suštine pojma koji žele prikazati. Primjerice, ukoliko se radi o antropomorfnim maskama, smirenost i strpljenje prikazuju se napola zatvorenim očima, mala usta i oči predstavljaju poniznost dok maska koja predstavlja mudrost ima široko, ispupčeno čelo. Maske s velikom bradom predstavljaju moć i snagu, a one koje

---

¹ <https://hr.wikipedia.org/wiki/Maska>

predstavljaju pretke najčešće su oblikovane kao ljudska lubanja. Maske prema motivima životinja mogu nositi simbliku plodnosti, snage, dominacije, lukavosti, izdržljivosti i slično. Nositelji maski – bilo da se radi o plemenskom šamanu, ili grupi koja sudjeluje u obrednim plesovima i ritualima, postaju posrednici - svojevrsni mediji između svijeta ljudi, životinja i duhova. Ulazak u stanja nalik transu ostvaruju specifičnom glazbom i plesom. Čest je običaj da svečanosti kao što su vjenčanja, obredi, inicijacije i sprovodi imaju maskirani ples.²

U srednjem vijeku za vrijeme epidemije kuge liječnici su nosili posebno osmišljen kostim kako bi se zaštitili od bolesti. Zaštitna odijela protiv kuge bila su sastavljena od kaputa teških tkanina pokrivenih voskom te su pokrivala tijelo od glave do pete te maske koja se sastojala od staklenih otvora za oči i svojevrsnog kljuna za mirisne tvari. U njemu bi se nalazio jantar, klinčić, matičnjak, lišće metvice i ružine laticice za koje su vjerovali da ih štite od zaraženog zraka.

Poznati primjer za kolektivno prikrivanje identiteta i vršenje zločina pod maskama u 19. i 20. stoljeću je Ku Klux Klan. Ova konzervativna i ksenofobična organizacija svoj je identitet izgradila upravo na ikonografiji maskiranja i nasilja.

Kao ostatak pradavnih običaja upotreba maske sačuvana je u različitim europskim pučkim običajima (Božić, poklade). Od srednjega vijeka (npr. u Veneciji od XIII. st.) poznate su maske karnevalskih ophoda, kada se lice prikriva krinkom od platna, svile ili baršuna; takva se krinka održala do danas na tzv. maskiranim ili krabuljnim plesovima.³ Maske su često nošene u svrhu zabave, kao sastavni dio brojnih svjetskih karnevala. Neke sakrivaju identitet kako bi ostao ostao tajan i zaštićen, a neke mijenjaju, ili kreiraju sasvim novi identitet.

Običaj maskiranja u Italiji datira još iz 13. stoljeća za vrijeme Mletačke Republike. Karneval u Veneciji poznat je i po tipičnim venecijanskim maskama. Tradicionalno su se izrađivale od kože, ili u originalnoj *papier-mâché* tehnici (tehnika oblikovanja papira namočenog u ljepilo). Danas je većina njih izrađena od gipsa i zlatnih listića, no sve maske su ručno oslikane i ukrašene uz korištenje različitih svjetlucavih elemenata i perja. Tri najpoznatija tipa venecijanskih maski su bauta, moretta i larva. Bauta je maska koja pokriva cijelo lice ili samo gornji dio lica do obraza, kako bi se moglo razgovarati, jesti ili piti, ali njome se i dalje prikriva identitet. Moretta je ovalna maska s crnim baršunom i velom koji su obično nosile

---

²<http://www.historyofmasks.net/mask-history/history-of-african-masks/>

³<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39277>

žene prilikom posjeta samostanima. Larva je uglavnom bijele boje i tipična je venecijanska maska. Često se nosi uz trorubi šešir na glavi i plašt. Izrađene su od voska i fine tkanine pa su se smatrale idealnima za ples.⁴

Osim venecijanskog karnevala poznat je i onaj u Rio de Janeiru. izvorno je bio festival hrane na kojem su katolici štovali u pripremi za slijedećih 40 dana korizme jer izraz *karneval* dolazi od talijanskog *carnevale*, vjerojatno prema srednjovjekovno latinskom *carnem levaresto*, štoznači ukloniti meso.⁵ Portugalski doseljenici donijeli su ovaj festival iz Europe kada su kolonizirali Brazil u ranim 1600-tim godinama. Iako je tada bio namijenjen za portugalsku elitu, nije trebalo dugo da afro-Brazilci započnu vlastiti karneval s afričkim inspiriranim plesovima, glazbom i uvođenjem elementa odjeće na način koji je ismijavao bijelu brazilsku elitu. Samba koja je nekoć bila glazbeni žanr siromašnih i robova postala je suština karnevala, a početkom dvadesetih godina osnovane su i prve škole sambe.

U današnje vrijeme jedna od medijski najprisutnijih je karakteristična bijela maska koja je postala zaštitni simbol modernih pobuna, revolucija i antiglobalizma. Predstavlja lice Guy Fawkesa, člana skupine katoličkih ekstremista koji su planirali poznatu 'Urotu baruta' 1605. godine koja je imala za cilj svrgnuti protestantsku vlast u Engleskoj i nametnuti katoličku. Guy Fawkes je postao poznat u cijelom svijetu tek nakon popularnog grafičkog romana, odnosno filma "V for Vendetta" u kojem se glavni lik oblači kao Fawkes i bori protiv fiktivne zle distopijske vlade u Engleskoj. Maska postaje zaštitni znak Anonymousa, aktivista koji se zalažu za slobodu interneta, ukidanje cenzure i restriktivnih zakona o autorskim pravima.⁶

Maska Anonymousa

⁴<https://www.estudent.hr/blog-post/najpoznatiji-karnevali-u-svijetu/>

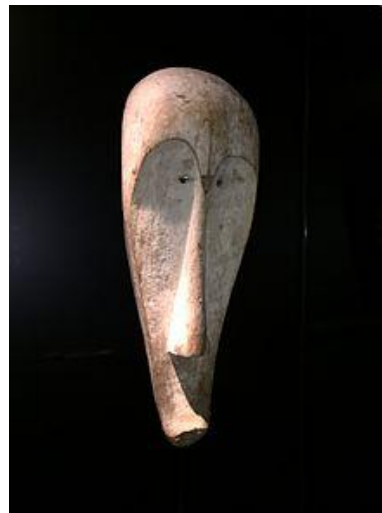
⁵<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=30625>

⁶<http://pixelizam.com/guy-fawkes-covjek-cije-je-lice-postalo-simbol-moderne-pobune-anonymous-mask/>

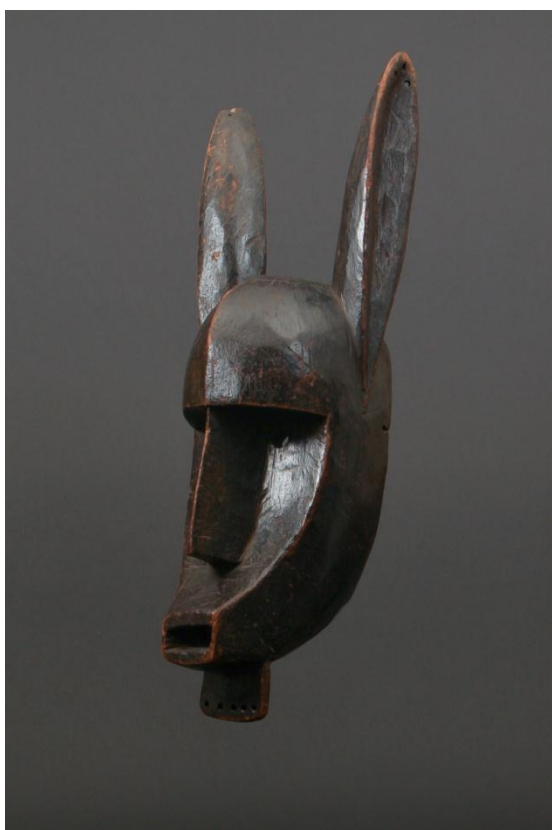

Slika 1.

Slika 2.

Primjeri Slika 1. i Slika 2. prikazuju stilizirane afričke maske oblikovane poput ljudskog lica.

Slika 3.

Slika 4.

Primjeri Slika 3. i Slika 4. prikazuju afričke Bamana maske izrađene od drveta.

Primjer tradicionalne afričke maske od tkanine.

3. IDENTITET – OD ŠAMANIZMA DO GLOBALIZACIJE

Sociološka definicija pojma identitet definirana je kao skup značajki koje određuju posebnost pojedinca ili skupine u smislu različitosti, ili pak pripadnosti u odnosu na druge pojedince i skupine. Individualni identitet odgovor je na pitanje »tko sam ja?«, a proizlazi iz činjenica koje tvore pojedinčev životopis, koji je jedinstven i neponovljiv, te iz vlastitih iskaza o pripadnosti različitim skupinama, odnosno državljanstvu, koje čine društveni ili kolektivni identitet, svojstven ili tipičan većemu broju pojedinaca. Društveni identitet odgovor je na pitanje »tko smo mi?«, a može biti spolni ili rodni, dobni, seksualni, rodbinski, jezični, vjerski, nacionalni, regionalni, klasni, profesionalni, organizacijski, klupski, politički, tradicionalni, moderni, itd. Neki su identiteti podijeljeni ili višestruki, što znači da pojedinac može istodobno pripadati različitim skupinama, poput jezičnih (npr. dvojezičnost), profesionalnih (osoba s dva ili više zanimanja), regionalnih (npr. Istranin, Hrvat, Europljanin), a neki su identiteti kategorijski ili isključivi (npr. spol/rod, nacionalnost). Identitet je uvjetovan kulturom kao i pov. promjenama. Shvaćanje o osobi kao omeđenoj i jedinstvenoj cjelini, različitoj od drugih takvih cjelina, svojstveno je zapadnjačkoj kulturi i rijetko je u drugim svj. kulturama, iako se i u zapadnjačkoj kulturi naglašava da osobni identitet nije rezultat odvojenosti, nego neprestane interakcije s drugim osobama. Također, pojedine društvene skupine, od vjerskih do nacionalnih, mijenjaju shvaćanje o razlikama između sebe i drugih u skladu s promjenama u odnosima s drugima, a te su promjene u suvremenosti najčešće uvjetovane dinamikom političkih ili međudržavnih odnosa.⁷

Identitet, čak i kad je sveden na samo sociološki pojam, izrazito je kompleksan. Područje mog interesa je način na koji se identitet mijenja i razvija kroz kulturološke fenomene s naglaskom na vizualne umjetnosti, konkretnije na princip maskiranja.

Jedan od poznatih istraživača arhajskih kultura i njihovih spiritualnih aspekata je Mircea Eliade koji navodi; 'Identitet je cilj ili efekt psihološkog i društvenog procesa kojim se subjekt poistovjećuje s drugim stvarnim ili idealnim subjektom, određenim aspektima stvarnog ili

---

⁷ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=26909>

idealnog drugog subjekta, stvarnom ili idealnom društvenom grupom, odnosno određenim kriterijima i prikazima kriterija individualne ili društvene prepoznatljivosti.⁸

On se u svojim djelima intenzivno bavio samim začecima rituala i vjerovanja u plemenskim zajednicama te između ostalog piše; 'Uloga šamana je 'duhovna', bavi se mističnim putovanjem duše. On je iscjelitelj koji traži odbjegli dušu bolesnika, hvata je i vraća u tijelo te vodi dušu umrlog u drugi svijet '... šaman je nezamjenjiv u svakom obredu koji se odnosi na iskustva ljudske duše kao takve , kao nesigurnog psihičkog jedinstva, sklone da napusti tijelo i postane lak plijen demona i čarobnjaka .'⁹

U naše vrijeme umjetnici često preuzimaju ulogu šamana. Možda zato što i umjetnost i šamanizam koriste metaforu tamo gdje se osjećaji iskazuju i gdje se događa izlječenje. S metaforičkim vidom empatija teče i ne poznaje granice. I umjetnik i šaman stvaraju sklad unutar pojedinca i između pojedinca i šire okoline, način razmišljanja neophodan za život, na koji smo gotovo zaboravili u potrazi za novcem, tehnologijom i moći.¹⁰

Poput šamana koji maskirajući se mijenja identitet, pojedini suvremeni umjetnici transformiraju se kroz maskiranje. Poznati umjetnik koji je čitav svoj opus izgradio na temi šamanizma svakako je Joseph Beuys, ali meni osobno najznačajniji primjer transformacije i propitivanja identiteta predstavlja vizualna umjetnica Cindy Sherman koja se u svom opusu bavi kulturološki uvjetovanim ženskim identitetom.

Važno je spomenuti i feminističku aktivističku grupa umjetnica Guerrilla Girls koju čini anonimna skupina žena koje u javnosti nose maske gorila te se koriste činjenicama, humorom i vizualnim prikazima kako bi ukazale na rodnu i etničku pristranost, kao i korupciju u politici, umjetnosti, filmu i pop kulturi. Svoje pojedinačne identitete dobrovoljno podređuju identitetu svoje aktivističko-umjetničke grupe u svrhu iskazivanja nezadovoljsva, prije svega položajem žena u umjetnosti.

---

⁸Šuvaković: Pojmovnik suvremene umjetnosti, 2005., Horetzky, Zagreb

⁹Mircea Eliade: Šamanizam i arhajske tehnike ekstaze, 1985, Matica srpska, Novi sad

¹⁰<https://www.evalewarne.com/blog/artists-as-shamans-in-contemporary-society>

4. MASKA U SUVREMENOJ UMJETNOSTI

Početak 20. stoljeća Picasso i mnogi drugi umjetnici u traženju novih formi koje će se razlikovati od tradicije dotadašnjeg realizma okrenuli su se dostupnim etnografskim predmetima odnosno takozvanoj primitivnoj umjetnosti. Trocadéro je bila jedna od prvih europskih etnografskih zbirki u kojoj su uglavnom bile izložene maske iz Afrike i Oceanije. Šok, ali i privlačnost koju su Europljani doživljavali u prvim susretima s afričkom umjetnošću, odrazila se i na Picassa i njegove suvremenike. U to je vrijeme kolonijalizam bio još uvijek prisutan, a pustolovi, poslovni ljudi i umjetnici donosili su u Europu predmete, fotografije i priče iz egzotičnih krajeva. Umjetnici poput Picassa, Braquea, Cezannea, Kirchnera, Noldea ili Matissa bili su nadahnuti apstrakcijom i izražajnošću skulptura i maski novootkrivenih kultura. Etnolozi su se bavili kulturnim, socijalnim ili religioznim funkcijama tih predmeta, dok su umjetnici otkrivali njihove formalne i estetske vrijednosti i doprinijeli da se ti ritualni objekti prvi puta promatraju kao umjetnička djela. Picassa nisu oduševljavale samo jednostavne forme i boje na maskama nego i izražavanje dubokih elementarnih osjećaja straha, užasa, sreće ili zadovoljstva. Afričke maske su mu svojim jednostavnim geometrijskim formama i nabijenošću značenjima služile kao veliko nadahnuće.

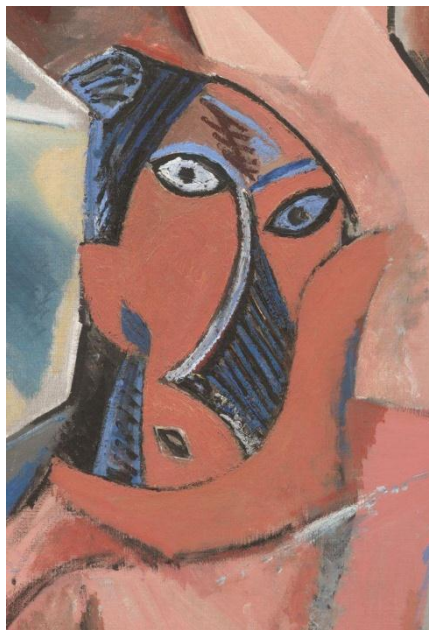
Picassove *Les Femmes d'Alger (O. J.)*, kako glasi originalni naziv slike iz 1907. godine, jedna je od najpoznatijih slika u povijesti umjetnosti. Njome i formalno započinje kubizam. Nakon brojnih preslikavanja i više verzija, nastalo je djelo koje je šokiralo tadašnju javnost; tijela su oslikana apstrahirano i geometrijski: oštih kutova i ukočenih pogleda. Tri stojeće figure na lijevoj strani slike razlikuju se od dviju na desnoj, jedne u profilu i jedne koja čuči, kojima su evidentno uzor bile afričke maske.¹¹

---

¹¹Vera Horvat Pintarić, *Svjedok u slici*, Matica Hrvatska, 2001.

Les Demoiselles d'Avignon, Picasso, 1907.

Les Demoiselles d'Avignon, Picasso, 1907., detalj

Maska Fang, Gabon, drvo. Centre National d'Art
et de Culture Georges Pompidou, Pariz

Od tada do danas mnogi suvremeni umjetnici bavili su se temom identiteta kroz masku. Posebno su se dojmili kipari Dale Dunning i Jim Hake koji su se koristili ljudskom glavom i licem kao zajedničkim središnjim motivima, ali urazličitim medijima, primjerice Dunningova skulptura "Bound", izvedena je u poliranoj bronci. Njegova serija *Casse-tête* aludira na slojevitost uma, kao i na doslovnu fragmentaciju glave. Njegove maske od bronce, aluminija i čelika pomno su izvedene, a svaka od njih koristi isti generički oblik bez glave koji ostavlja gledatelju da dešifrira njihova skrivena značenja.

Dale Dunning, "Bound", 2018.

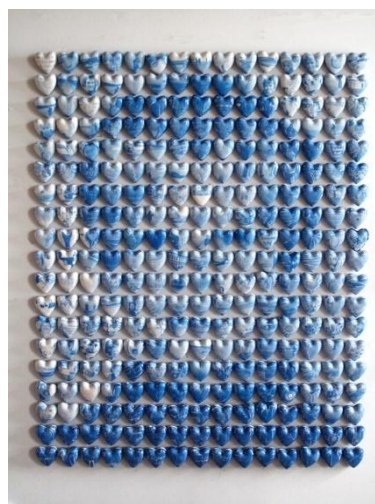

Dale Dunning, "Casse-tête", 2003.

Djelo Jim Hakea temelji se na osobnoj priči. Njegova "Groove" serija, inspirirana je glazbom njegove mladosti, a uključuje djela "Igrač", "Ronette" i "Jackson". Skulpture su rađene od stotina vinilnih krhotina te aludiraju na društvene neprimjerenosti njegove mladosti u rasno podijeljenom Baltimoru 1970. Keramičke makete "Prijateljski projekt" i "1984.", često modelirane prema ljudima iz njegova života, su studije ili prototipovi za veće radove te propituju identitetu, osobne odnose i društvene medije, upotrebljavajući fotografske slike koje se primjenjuju na gipsane porculanske forme, podsjećajući na domaće kolekcije porculana iz njegova djetinjstva.¹²

'Jackson', Jim Hake, 2013

'Friend project 1', Jim Hake, 2010

Umjetnik Brian Jungen radio je seriju maski koje je nazvao "Prototypes for a new understanding". Redizajnirao je Nike Air Jordan sportske tenisice kombinirajući ih na način da izgledaju kao suvernerske maske. Skupocjene tenisice iz te serije, samo zbog toga jer su markirane i s potpisom američke košarkaške zvijezde Michaela Jordana, smatraju se 'elitnima' a zapravo su proizvedene u zemljama Trećeg svijeta.¹³

---

¹²<http://sivarulrasa.com/exhibitions/masks-identity/>

¹³Taschen, 100 Contemporary Artist A-Z

Brian Jungen, "Prototypes for a new understanding ", 1999.

Vizualna umjetnica Cindy Sherman u svom opusu propituje kulturološki uvjetovane ženske uloge, masovne medije i ženski identitet općenito. Njezin glavni medij je fotografski portret u kojem je istovremeno režiserka, fotografkinja i glumica. Za svoje preobrazbe - maskiranja, koristi šminku, proteze, perike, rekvizite, scenografije i garderobu. Njena sposobnost da šokira, provocira i parodira kreće se u rasponu od melodramatskog, kiča, inscenacije bajki ili pornografskih motiva, sve do poigravanja sa modom i medijima.

Maskirala se u likove od povijesnih ličnosti, glumica i modnih žrtava, do kućanica i leševa. Njezina serija fotografija *Untitled* sadrži inscenaciju sredovječnih žena koje se bore protiv zadiranja u dob kroz napadnom odjećom i pomoću pretjerano osunčanog tena i *make up-a*. Zauzimajući uski teren između patosa i parodije, portreti u boji velikog formata istražuju pokušaje žena da prkose, negiraju ili barem usporavaju starost, sugerirajući tako mala neslaganja i manje tragedije utkane u osobnost svih likova. Svaka tragikomična slika postavlja kritiku standardiziranih ideala ženske ljepote koje prikazuju masovni mediji.¹⁴

Guerrilla Girls su feminističke aktivističke umjetnice koje djeluju maskirane glavama gorila. Tijekom proteklih godina izmjenjivalo se preko 55 članica u grupi. Njihova anonimnost doprinosi tome da se fokus drži na problemima na koje ukazuju, a ne na njihovim pojedinačnim osobnostima. Svojim radom potkopavaju ideju mainstream paradigme,

---

¹⁴Taschen, 100 Contemporary Artist A-Z

otkrivanjem podteksta, previda i nepoštenog postupanja u umjetničkim krugovima. One propagiraju intersekcijski feminizam koji se bori protiv diskriminacije i podržava ljudska prava za sve ljude i sve spolove. Njihov opus obuhvaća više od stotinu uličnih projekata, plakata i naljepnica širom svijeta, a također rade projekte i izložbe u muzejima, napadajući ih zbog njihova lošeg ponašanja i diskriminatorskih postupaka upravo na njihovim zidovima. Retrospektive u Bilbao i Madridu, *Guerrilla Girls* 1985-2015 te putujuća izložba u SAD-u, *Guerrilla Girls: Not Ready to Make Nice*, privukle su tisuće posjetitelja.¹⁵

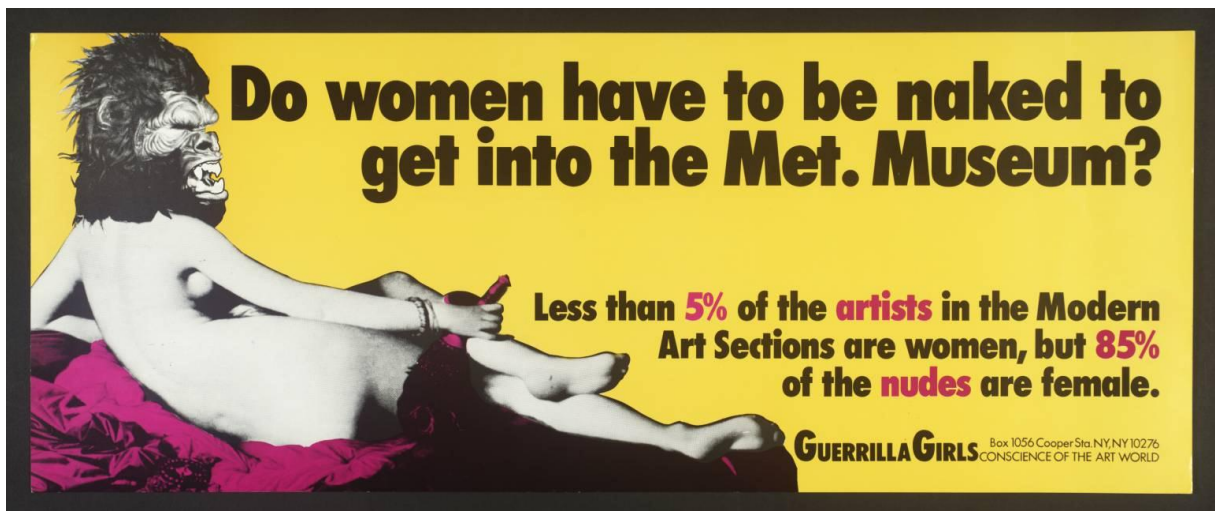
Cindy Sherman, Untitled, 2007/08. colour photograph

---

¹⁵<https://www.guerrillagirls.com/our-story>

Cindy Sherman, Untitled #216, 1989.

Guerrilla Girls 1985-2015

5. MOTIVACIJA, TEHNIKA I MATERIJALI IZVEDBE

Ideja za završni rad "Maska i identitet" razvijala se tijekom treće godine preddiplomskog studija. U početku sam radila manje krpene glave koje sam punila komadićima spužve. Odlučila sam se za korištenje tkanina kao sirovine za svoj rad budući da imam stalno dostupan izvor materijala kojim sam okružena od djetinjstva. Naime, moja majka je krojačica, tako da je krojenje i šivanje, odnosno upotreba tkanina za kreiranje novih predmeta, dio identiteta koji je obilježio moje odrastanje. Također, zanimalo me kako ću se samostalno snaći u situaciji rada u tom mediju.

Maske sam započela izradom jednostavnih skica. Zatim sam napravila kroj od papira nastojeći osmisliti prostornu konstrukciju. Nakon toga bilo je potrebno oblikovati podlogu koja se sastoji od tanje spužve koja je izrezana i sašivena po mjeri ljudske glave budući da sam maske zamislila na način da se mogu nositi. Na spužvastu podlogu šivani su iskrojani komadi tkanina. Na ručno sašivenu konstrukciju dodavala sam kudelju i dodatne krpene elemente kako bi se što više približila izgledu plemenskih maski. U smislu izlaganja odnosno završnog postava, odlučila sam da maske budu na kiparskom geristu namijenjenom za modeliranje portreta. Obzirom da su konstrukcijski zatvorene sa svih strana osim donje, tako izložene djeluju kao da su već postavljene na hipotetske glave na tim istim geristima.

Instiktivno sam birala komade tkanina koji su tamnijih boja, želeći ostvariti groteskni i zastrašujući izgled, ali i kako bi se što više približila ritualnim, obrednim i okultnim plemenskim maskama. Tijekom izrade maski vodila sam brigu o tome da ih u nekoj potencijalnoj suradnji mogu zaista koristiti primjerice kolege sa Glume za neke svoje projekte.

6. ZAKLJUČAK

Upoznajući se sa primjerima maski – od tradicionalnih, ritualnih i sakralnih predmeta do suvremenih umjetničkih interpretacija, otkrila sam široko područje trajno otvoreno za mogućnosti kreativnih istraživanja. Radom na vlastitim maskama – objektima, pokrenula sam procese koji su zaokupili moju pažnju i otvorili niz novih pitanja i mogućnosti. Tijekom same izrade pojedinačnih maski otkrila sam da tkanina može biti vrlo interesantan medij u likovnoj umjetnosti te stečena iskustva namjeravam koristiti i u nekim budućim radovima. Od egzistencijalnih pitanja o identitetu, preko stvaralačkih procesa pa sve do mogućnosti praktične primjene ovog ciklusa u nastajanju, maska kao motiv postala je predmet mog trajnog interesa.

7. LITERATURA

- Taschen, 100 Contemporary Artist A-Z, 2009.
- Uta Grosenick, Woman Artists in the 20th and 21th Century, Taschen, 2005.
- Vera Horvat Pintarić, Svjedok u slici, Matica Hrvatska, 2001.
- Šuvaković: Pojmovnik suvremene umjetnosti, Horetzky, Zagreb, 2005.
- Eliade M.: Šamanizam i arhajske tehnike ekstaze, Matica srpska, Novi sad, 1985

IZVORI

- <http://sivarulrasa.com/exhibitions/masks-identity/> pristup ostvaren 20.8.2019
- <https://www.guerrillagirls.com/our-story> pristup ostvaren 10.9.2019.
- <http://www.historyofmasks.net/mask-history/history-of-african-masks/> pristup ostvaren 20.8.2019
- <https://www.evalewarne.com/blog/artists-as-shamans-in-contemporary-society> pristup ostvaren 6.9.2019.
- <http://www.historyofpainters.com/african.htm> pristup ostvaren 6.9.2019
- <https://hr.wikipedia.org/wiki/Maska> pristup ostvaren 10.9.2019.
- <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39277> pristup ostvaren 10.9.2019
- <https://www.estudent.hr/blog-post/najpoznatiji-karnevali-u-svijetu/> pristup ostvaren 11.9.2019
- <http://pixelizam.com/guy-fawkes-covjek-cije-je-lice-postalo-simbol-moderne-pobune-anonymous-maska/> pristup ostvaren 10.9.2019.

8. SAŽETAK

Masku kao tajanstveni, višenamjenski sakralni ili utilitarni predmet pronalazimo u različitim svjetskim kulturama i svim povijesnim razdobljima. Koristila se kao dio šamanističkih rituala zazivanja duhova prirode, životinja i povezivanja sa njihovim spiritualnim aspektima. Maske predstavljaju odraz neprestane čovjekove unutrašnje potrebe: sakriti se iza obličja nekoga drugoga, postati netko drugi, nadići vlastite okvire i identitet. Od rekvizita šamanističkih rituala, preko anonimizacije opskurnih kolektivnih, ili individualnih zločina, zatim karnevalskih i ludičkih predmeta sve do kompleksih objekata požude - maska je ukorijenjena u ljudsko postojanje od samih početaka do danas.

Rad 'Maska i identitet' inspiriran je ritualnim plemenskim maskama s naglaskom na propitivanje odnosa pojedinca i okoline, kroz promjenu, ili skrivanje pojedinačnog identiteta od skupnog. Na mene su dubok dojam ostavile izrazito ekspresivne tradicionalne afričke maske koje su najčešće oblikovane poput stiliziranog ljudskog lica, ili životinjskih glava. Moje maske od tekstila i spužve predstavljaju pokušaj preispitivanja identiteta koji je obilježio moje odrastanje u okruženju krojačkog zanata moje majke. U potrazi za (re)definiranjem vlastitog identiteta, slobodom samoizražavanja i istraživanja kreativnih procesa u suvremenoj umjetnosti, arhetip maske poslužio mi je kao motiv i ishodište za promišljanje i praktičan rad.

Ključne riječi: maska, identitet, tekstil, maskiranje,

mask, identity, textile, camouflage

9.PRILOZI

